

การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

The Development of Guidelines for Organizing Learning Environment in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 22 in Nakhon Phanom Province

ศราวุธ บุญปลอด¹, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์², จารุวรรณ เขียนำชุม²

Sarawut Bunprod¹, Sumalee Sriputtarin², Jaruwat Kheawnamchum²

บทคัดย่อ

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา (2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (3) พัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 368 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางของ Krejcie and Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 4 ฉบับ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .64-84 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .44-93 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและ (4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ความต้องการจำเป็นของของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาลำดับแรก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) แนวทางการการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, สภาพแวดล้อมการเรียนรู้, ความต้องการจำเป็น

¹ นักศึกษาริฎญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Graduate Student of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

² Faculty of Education Nakhon Phanom University

Abstract

Learning environment of schools was one factor that helped strengthen the learning management to be effective. The purposes of this research were (1) to study current situations and desirable situations for organizing learning environment in schools, (2) to study need assessment for organizing learning environment, and (3) to develop guidelines for organizing learning environment in schools. The samples were 368 school administrators and teachers followed Krejcie & Morgan's table, and they were selected by Stratified Random Sampling. There were 4 instruments used in this research: (1) a questionnaire in current for organizing learning environment with the index of item congruence (IC) between .60-1.00, the discrimination between .64-.84, and the reliability of .98; (2) a questionnaire in desirable situations for organizing learning environment with the index of item congruence (IC) between .60-1.00, the discrimination between .44-.93, and the reliability of .98; (3) a structured-interview form; and (4) a suitability and possibility assessment form for organizing learning environment. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index.

The results were found that (1) overall current situations for organizing learning environment were at the high level, and desirable situations for organizing learning environment in schools were at the highest level. (2) The first aspect of needs assessment for organizing learning environment in schools was learning and teaching management. (3) Overall guidelines organizing learning environment in schools revealed the suitability at the highest level and the possibility at the high level.

Keywords: The Development of Guidelines, Learning Environment, Need Assessment

บทนำ

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จและกระบวนการจัดเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญอันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียนอีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงขอนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาทางการศึกษาสู่การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกันส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน ซึ่งในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาวโดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” จะต้องเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสิ่ง

สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 10)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยเป็นพันธกิจสำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานนั้นผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานซึ่งประเด็นนโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงด้านบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามธรรมชาติ และผู้เรียนสามารถบูรณาการสาระความรู้ ด้านต่าง ๆ ในทุกเนื้อหาวิชาสถานศึกษาจึงต้องสนับสนุนให้จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถจะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เต็มศักยภาพ เป็นการส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี นวัตกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย มีศูนย์รวมสื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนตามมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ แนวทางการดำเนินการโดยพิจารณาจากปัจจัย หรือองค์ประกอบขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงบริการการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ หอประชุม สนามกีฬา ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 19-20)

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแบบบูรณาการ รวมถึงกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพต่อไป (ณัฐตะวัน ลิมประสงค์, 2558: 33)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม มีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนมทั้งนี้ มีข้อจำกัดด้วยสภาพที่ตั้งของสถานศึกษาและความแตกต่างของจำนวนนักเรียนในสถานศึกษา อาคารประกอบกร สภาพห้องเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมโดยรอบที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนจากสภาพปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปปัญหา ออกมาดังนี้ (1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน (2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน (3) การเรียนการสอน (4) กิจกรรมผู้เรียน (5) การมีปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร (6) การมีปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน ซึ่งนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อใช้วิเคราะห์แนวทาง และนำไปพัฒนาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน และเตรียมพร้อมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนนักเรียนจะต้องมีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความรู้และทักษะความสามารถในการใช้ชีวิต การทำงาน การดำรงชีพอยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบันต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ในปีการศึกษา 2562 จาก 51 โรงเรียน จำนวน 1,689 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 51 คน และครูผู้สอน 1,638 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน โดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันในการจัด

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .64-84 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .44-93 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลโดยการแสดงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดสภาพ

แวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำเกี่ยวกับแนวการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนมที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์การพัฒนาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สร้างข้อสรุปจากเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษานำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ได้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์คะแนนความเหมาะสม และความเป็นไปได้จากแบบประเมินแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งประกอบ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา รายด้านโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	4.05	0.67	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	4.01	0.65	มาก	4.66	0.45	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.66	มาก	4.67	0.44	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.05	0.65	มาก	4.67	0.46	มากที่สุด
5. ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร	4.05	0.64	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด
6. ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน	4.17	0.64	มาก	4.68	0.50	มากที่สุด
รวม	4.06	0.58	มาก	4.67	0.42	มากที่สุด

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร และด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียนตามลำดับ

3. สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สถานศึกษามีการจัดห้องเรียนให้มีความปลอดภัย และมีอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ใน

สภาพพร้อมใช้งาน สถานศึกษามีการจัดโต๊ะเก้าอี้กระดาน ให้เป็นระเบียบ ห้องเรียนมีสื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพ 3 มิติ อินเทอร์เน็ต สถานศึกษามีการจัดห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษามีการจัดห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี พร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัย

2) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ สวนเศรษฐกิจพอเพียง และสถานที่พักผ่อนได้ร่มไม้สถานศึกษามีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน และโรงฝึกงานให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สถานศึกษามีอาคารเรียน อาคารประกอบ และโรงฝึกงาน ที่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน สถานศึกษาจัดให้มีสนามกีฬาที่มีความพร้อม ได้มาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ออกกำลังกาย สถานศึกษามี ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่สะอาดและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เนื่องด้านเทคนิคการผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้รูปแบบการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ครูจัดการเรียนรู้โดยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ครูนำเทคโนโลยีที่น่าสนใจและหลากหลาย มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

4) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษามีวิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ชุมชน สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรม 5 ส. จัดกิจกรรมอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างค่านิยมในการเป็น พลเมืองที่ดีของสังคม

5) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร ผู้บริหารให้ความเป็นกันเอง และสนับสนุนส่งเสริมด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ เช่น มอบเกียรติบัตร มอบรางวัล ผู้บริหารเปิดโอกาส

ให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้ครูนำไปเป็นแบบอย่าง

6) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูรู้จักข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนมากขึ้น ครูที่ปรึกษาคอยดูแลเอาใจใส่ติดตามนักเรียน จนเป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครอง ครูมีการสร้างเครือข่ายครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผ่านเครือข่ายออนไลน์ ครูมีการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชื่นชม ให้อาหารรางวัลกับนักเรียนที่ทำความดีครูมีการคัดกรองพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลผ่านระบบ SDQ ออนไลน์

แนวทางการการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุทิศสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ความเหมาะสมของแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุทิศสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุทิศสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุทิศสถานศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อุทิศสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	4.48	0.76	มาก	4.24	0.82	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน	4.56	0.78	มากที่สุด	4.24	0.88	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.52	0.78	มากที่สุด	4.04	1.01	มาก
ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.52	0.87	มากที่สุด	4.04	1.18	มาก
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร	4.56	0.78	มากที่สุด	4.40	0.85	มาก
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน	4.64	0.61	มากที่สุด	4.44	0.77	มาก
รวม	4.55	0.76	มากที่สุด	4.23	0.88	มาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา โภควณิช (2559: 143-145) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวม ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา โภควณิช (2559: 143-145) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวม ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีความสำคัญของ

ความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ โคตรชมพู (2560: 138-140) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

(1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน มีการจัดห้องเรียนให้มีความปลอดภัย จัดโต๊ะเก้าอี้ กระดาน ให้เป็นระเบียบ ห้องเรียนมีสื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพ 3 มิติ อินเทอร์เน็ต จัดห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดห้องปฏิบัติการ พร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐภัค อุทโท (2558: 84) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนทางกายภาพของโรงเรียนอนุบาลวัดช่องลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีการจัดให้ห้องเรียนมีเครื่องปรับอากาศ จัดโต๊ะเรียนใหม่ให้เป็นระเบียบ มีสีสันทันสมัย และมีความสะอาดเรียบร้อยจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

(2) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน มีแหล่งเรียนรู้ สวนเศรษฐกิจพอเพียง มีการ

ปรับปรุงอาคารเรียน และโรงฝึกงานให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีอาคารเรียน อาคารประกอบ และโรงฝึกงานที่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน จัดให้มีสนามกีฬาที่มีความพร้อมได้มาตรฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้ออกกำลังกาย มีห้องน้ำห้องสุขา ที่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล วัฒนเกษภรณ์ (2560: 78-80) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาจัดทำแหล่งเรียนรู้สวนเศรษฐกิจพอเพียง สวนวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอน แล้ววิเคราะห์แหล่งเรียนรู้

(3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูได้รับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้รูปแบบการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ครูนำเทคโนโลยีที่หลากหลายและน่าสนใจมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ โคตรชมภู (2560: 138-140) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การที่โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้โรงเรียนพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี

(4) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษามีวิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีการจัดกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้จาก

แหล่งต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรม 5 ส. มีการจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างค่านิยมในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอำนาจ ครองบุญ (2554: 26-28) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การทำงานร่วมกันเพื่อการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ เรียนรู้ได้ทุกเรื่องตามที่ต้องการโดยไม่มีข้อจำกัด สร้างค่านิยมที่ดีของการเป็นผู้ใฝ่รู้ มีวินัย จริยธรรม และคุณธรรม

(5) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับผู้บริหาร ผู้บริหารให้ความสำคัญกับตนเอง และสนับสนุนส่งเสริมด้านการเรียนการสอนผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ เช่น มอบเกียรติบัตร มอบรางวัล ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้ครูนำไปเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา โพธิสาเกต (2560: 103-104) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อยู่ภายในสถานศึกษาเอกชน สังกัดองค์กรสังฆมณฑลท่าแร่ หนองแสง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียนการสอนกิจกรรมและการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบถ้วน ทั้งทางกาย ทางจิตใจหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา

6) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ครูกับนักเรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูรู้จักข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนมากขึ้น ครูที่ปรึกษาคอยดูแลเอาใจใส่ติดตามนักเรียนจนจนเป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครอง ครูมีการเสริมแรงทางบวกด้วยการชื่นชม ให้รางวัล กับนักเรียนที่กระทำความดีครูมีการคัดกรองพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลผ่านระบบ SDQ ออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิดา โภควณิช (2559: 143-145) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวม ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนมพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับต่ำสุดและมีความต้องการสูงสุด ดังนั้นผู้อำนวยการ

สถานศึกษา ควรสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาครูผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน ใช้รูปแบบในการสอนที่หลากหลาย มีการส่งเสริมให้ห้องเรียนมีเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อยู่ภายในและภายนอกห้องเรียน

1.2 ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของสภาพปัจจุบัน และมีดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรวางแผนการสอน และเทคนิคการสอนที่ดีเพราะจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา โปธิสาเกตุด. (2560). *การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอกชนสังกัดอัครสังฆมณฑลท่าแร่ หนองแสง. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์. (2558). *สภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. จังหวัดเพชรบูรณ์: วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.*

- ณัฐภัก อุกโท. (2558). *การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนทางกายภาพของโรงเรียนอนุบาลวัดช่องลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ชลบุรี. งานนิพนธ์ (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ประวีณา โภควนิช. (2559). *แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- พระมหาอำนาจ ครอบบุญ. (2554). *การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2555). *หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.*
- สายชล วัฒนเกษกรณ์. (2560). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. นครสวรรค์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*
- อมรรัตน์ โคตรชมภู. (2560). *การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2555). *รายงานการวิจัย: การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชา เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Alessandro. (2007). *Learning Environment: Fefiding the Discourse onSchool Architechure. Journal School of Architect, 49(3): 65-82, 2007.*
- Cloonan, A. (2010). *The Connection Between Learning Spaces and Student LearningOutcomes: a Literature Review. Melbourne: Department for Educationand Early Childhood Development.*
- Cleveland, B. (2015). *Developing new approaches to the evaluation of physical learning environments: A return to the origins of post-occupancy evaluation in environmental psychology. University of Melbourne,*
- Jo O' Mara. (2010). *Australian Bureau of Statistics Census. s.l.: s.n.*
- Jo-Anne, B. (2014). *The Move to Modern Learning Environments in New Zealand Secondary School: Step Forward or Smokescreen. Unites Institute of Technology.*